

AHMONIYLAR DAVLAT BOSHQARUVI VA MADANIYATNING RIVOJLANISHI

X.Primov

*Kòkdala tumani MMTB ga qarashli 76 maktab Tarix Fani o'qituvchisi
Boltayeva Dilnoza Botirovna (Shov qishlo'gi) direktori,
metod birlashma rahbari* **D.Boltayeva**

Annotasiya: *Ushbu maqolada Ahmoniyalar imperiyasi, bu davrda xalqimizning turmush tarzi, adolat va barqarorlik, ma'naviyat, madaniyat, huquqlar hamda taraqqiyotning kuchayishidagi ahamiyatlari to'g'risida so'z yuritildi.*

Kalit so'zlar: *Ahmoniyalar davlat boshqaruvi, adolat va barqarorlik, madaniyat, huquq erkinligi, demokratiya, san'at va madaniyat sohalari.*

Ahmoniyalar davlat boshqaruvi va madaniyatning rivojlanishi, bir qancha muhim omillar bilan bog'liqdir. Ahmoniyalar davlat boshqaruvi, inson haqiqiy erkinligini ta'minlash, adolat va barqarorlikni ta'minlash, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, demokratik institutlar va qonun tizimlarini mustahkamlash, shuningdek, insoniyat va ekologik muamolarni hal qilishga qaratilgan jarayonlardan iborat. Madaniyatning rivojlanishi esa insoniyatning ruhini rivojlantirish, ijtimoiy aloqalarni kuchaytirish, san'at, madaniyat va tarixga oid qadriy qadriyatlar va qiymatlar orqali insonlarni bir-biriga yaqinlashtirishni ta'minlashni maqsad qiladi. Madaniyatning rivojlanishi, xalqaro muloqotlarni kuchaytirish, ko'ngil ochish va ma'naviyatni oshirish orqali insonlarning o'zaro munosabatlari va dunyoqarashini rivojlantirish uchun muhimdir. Ahmoniyalar davlat boshqaruvi va madaniyatning rivojlanishi, insoniyatning yaxshilik va barqarorlikka erishishini ta'minlash uchun zarurdir. Bu jarayonlar davlatlar, jamiyatlar va insonlar o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlash, demokratiya va insonga qarshi kurashni mustahkamlash, ijtimoiy va madaniy aloqalarni kuchaytirish, san'at va madaniyat sohasini rivojlantirish bilan bog'liqdir. Ahmoniyalar davlat boshqaruvi va madaniyatning rivojlanishi, insoniyatning yuksak qiymatlari va maqsadlari uchun muhimdir. Bu jarayonlar insonlarning erkinlik va huquqlarini himoya qilish, adolat va barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy taraqqiyotni kuchaytirish va insonlarning ma'naviy zamonaviylikka erishishini ta'minlash maqsadida amalga oshiriladi.

Ahmoniyalarni boshqarish murakkab jarayon bo'lib, bu xalq hayotining turli tomonlarini tashkil etish va muvofiqlashtirishni o'z ichiga oladi. Ahmonitlarning o'z madaniyati, an'analari, tili va urf-odatlarini bor, ular boshqaruv strategiyasini ishlab chiqishda hisobga olinishi kerak. Ahmoniyalarni

boshqarishning muhim jihatlari ularning huquq va erkinliklarini ta'minlash, madaniy merosini saqlash va targ'ib qilish, jamoalarining ijtimoiy infratuzilmasi va iqtisodiyotini rivojlantirishdan iborat. Qaror qabul qilish va siyosatni ishlab chiqishda Ahmonitlarning xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish ham muhimdir. Ahmoniylarning boshqaruvi hukumat va bu xalq vakillari o'rtasidagi muloqot, hurmat va sheriklikka asoslangan bo'lishi kerak. Ahmoniylarning qaror qabul qilish jarayonlarida ishtirok etishi uchun sharoit yaratish, ular o'z fikrlari va ehtiyojlarini ifoda etishlari uchun muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, Ahmoniylarning hayot sifatini yaxshilash uchun ta'lim, sog'liqni saqlash, uy-joy va boshqa asosiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash kerak. Ahmoniylarning boshqaruvi bu xalqning jamiyat hayotida teng ishtirok etishi uchun shart-sharoit yaratishga, barcha fuqarolar uchun adolat va tenglikka erishishga qaratilishi kerak.

Fors imperiyasi deb ham ataladigan Ahamoniylar imperiyasi qadimgi tarixdagi eng kuchli va ta'sirli imperiyalardan biri edi. U eramizdan avvalgi VI asrda Buyuk Kir tomonidan asos solingan va miloddan avvalgi IV asrda Makedoniyalik Iskandar tomonidan zabt etilgunga qadar davom etgan. Ahamoniylar imperiyasi o'zining eng yuqori cho'qqisida hozirgi Eron, Iroq, Turkiya, Misr va Gretsiyaning bir qismini o'z ichiga olgan ulkan hududiy kengayishi bilan mashhur edi. Imperiya markazlashgan hukumat, murakkab ma'muriy tizim va turli millat va dinlarning birgalikda yashashiga imkon beradigan ko'p madaniyatli jamiyat bilan ajralib turardi. Ahamoniylar saltanatining eng ko'zga ko'ringan yutuqlaridan biri imperiyaning turli hududlarini bog'lovchi, aloqa va savdo-sotiqni osonlashtirgan "Qirollik yo'li" yo'l tarmog'ining barpo etilishi bo'ldi. Imperiya, shuningdek, standartlashtirilgan valyuta tizimini joriy qildi va turli madaniyatlar va dinlarga nisbatan bag'rikenglik siyosati orqali madaniy almashinuvni targ'ib qildi. Ahamoniylar imperiyasi, ehtimol, o'zining mashhur shohlari, jumladan, Buyuk Kir, Doro va Kserks I bilan tanilgan. Bu hukmdorlar harbiy bosqinchiliklari, me'moriy yutuqlari, fors madaniyati va sivilizatsiyasi rivojiga qo'shgan hissalarini bilan yodda qolgan. Umuman olganda, Ahamoniylar imperiyasi qadimgi dunyo tarixini shakllantirishda muhim rol o'ynagan va uning merosi bugungi kungacha tarixchilar va olimlar tomonidan o'rganilib, hayratda qolmoqda.

Umumiy ravishda, Ahamoniylar imperiyasi qadimgi dunyo tarixini shakllantirishda muhim rol o'ynagan va uning mirasi bugungi kunda tarixshunoslar va ilmiy kadrlar tomonidan o'rganiladi va baholanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. "O'zME", Birinchi jild, Toshkent. 2000.
2. G'ofurova D, Dilmurod V, Toshkent. 2003.